

## **Atuarfinni aamma atuareersunut paaqqinniffinni nerisaqartitsineq nerisarnnerlu pillugit politikki – Inuunerittap ataani piareersaatit sammissaq**

*PAARISA Sermersooq kommuni suleqatigalugu ilinniartitsisunik, perorsaasunik atuartullu sinniisaannik, atuarfinni atuareersunullu paaqqittarfinni qanoq nerisaqartitsinermut aamma nerisarnnermut, najukkami pissutsinut tulluarsarneqarsinnaasumik politikkilliorsinnaaneq pillugu ilisimasaniq ingerlatitseqqinnissaminut soqutiginnittunik pikkorissaanissaq pillugu isumaqatigiissuteqarput.*

Atuarfimmi nerisaqartitsineq politikikkut anguniagaavoq, kommunit 2007-miilli Namminersorlutik oqartussanut, kommunit nammineerlutik aningaasartuutaasa amerlaqataanik qinnuteqaateqarsinnaanikuupput, tassa 50/50 atorlugu aaqqissuussineq. Aaqqissuussineq neqeroorutaavoq, kisiannili atuarfimmi nerisaqartitsinermik aallartitsinissamut periarfissaq atuarfinni nerisaqartitsinermut aningaasanik immikkoortitanut tapiiffiqineqartoq maannamut atuarfinit ikittuinnarnit atorneqarpoq.

Atuarfimmi nerisaqartitsinermi siunertarineqartoq tassaavoq atuartut tamarmik ullup atuarfiusup ingerlanerani najukkami pissutsinut tulluarsakkanik peqqinnartunik nerinissaminut periarfissaqarnissaat. Qaninnerusoq eqqarsaatigalugu aallussisinnaaneq nukittorsarneqassaaq nassatarisaanillu ilikkagaqarsinnaassuseq pitsanngortinneqassalluni, ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu tamanna nappaatit inuusaatsimit pilersinneqartut, soorlu pualavallaarneq sukkortuuneq/diabetes annikillisinneqarnissaannut ilaavoq. Aammalu atuarfiup nerisassat peqqinnartut peqqissumillu inooriaaseq atuartitsinermut ilannguppagu katinneranni inaarnera pitsaasuussaaq, aammalu peqqissutsimik siuarsaanermut pullavittut oqallisigineqarsinnaalissaaq. 2006-mi WHO'p Kalaallit Nunaanni atuartut akornanni HBSC-misissuititsinerata, pualavallaarnerup ajornartorsiutaajartornera takutippa aammalu Nuummi misissuinerup, atuartut atualeqqaarnerminni pualavallaartut affaat 15-nik ukioqalernerminni sulii pualavallaartartut takutippaa (Nielsen et al., 2006).

Tassa atuarfimmi peqqinnartunik nerisaqartitsinermut neqerooteqarnissamut pissutissarpasuaqarpoq, maannalu Sermersooq Kommune siulliulluni ukiumi atuarfiusumi uani 2009/2010-mi kommunerujussuarmi atuartunut tamanut akeqanngitsumik nerisaqartitsinerup eqqunneqarnissaa aalajangiuppaa. Suliassaq sivikitsumik piffissaqartitsilluni suliariumannittussarsiuunneqarpoq, taamaattumillu atuarfiit maaannagaaq kissaatiminnik piareersarnissamut aamma nerisaqarneq nerisarnnerlu pillugit politikkilliornissamut periarfissaqarsimanngillat. Unammilligassat amerlaqaat – atuarfiup illoqarfimmi imaluunniit nunaqarfimmi inissisimanera apeqqutaalluni aammalu Tunumi imaluunniit Kitaani inissisimanera apeqqutaalluni. Atuarfimmi nerisaqartitsinerup imaluunniit atuareersunut paaqqinniffinni nerisarnnermut aaqqissuussinerup qanoq isikkoqarnissaanut najukkami pissutsit aalajangiisuulluinnassapput.

Innuttaasut peqqissunnissaannut suliniummut Inuuneritta-mut ilaatillugu PAARISA'p Sermersooq kommune-mi atuarfiit atuareersunullu paaqqinnittarfiit ulluni tallimani "nerisaqartitsineq nerisarnnerlu pillugit politikki" pillugu pikkorissartitsinissamut, illoqarfimmi nunaqarfinnilu Kitaaniittuni 2009-p naalernerani aammalu Tunumi illoqarfimmi nunaqarfinnilu 2010-mi upernaakkut ingerlanneqartussatut pilersaarutigineqartumut qaaqqusivoq. Qaaqqusinermi atuarfinit tamanit ilinniartitsisut marluk atuartullu sinniisaat

marluk, namminneq atuarfimminni nerisaqartitsinermik nerisarnermuullu politikki pillugu oqallinnermik pilersitsinissamut immikkut soqutigisallit pineqarput. Aammattaaq atuareersunut paaqqinnittarfinit tamanit peqataasussat marluk qaaqquneqarput.

PAARISA'p Fødevarestyrelsimi immikkoortumi "Alt om Kost"-imi siunnersortit, ukiuni arlalinni Danmarkimi angalallutik atuarfinni suliffeqarfinnilu qanoq nammineerluni najukkami nerisaqartitsinermut nerinermullu politikkimik sanasoqarsinnaaneraniq atuartitsinermik misilittagaqartut suleqatigai. Massakkorpiaq PAARISA'p nerisaqarnermut innersuussutit qulit aamma najukkani periarfissat aallaavigalugit atortussiat suliarineqarnerat aaqqissuunneqarnerallu ulapputigaa. Nerisaqarnermut Siunnersuisoqatigiit atortussianut ilanngussassanik ingerlaavartumik tunniussisarput. Pissanganartorpassuarnut ilaatillugu atuarfimmimi nerisaqartitsinermut mappi Fødevarestyrelsimersoq ([www.altomkost.dk](http://www.altomkost.dk) –mi takuneqarsinnaavoq), PAARISA'p maanna Kalaallit Nunaannut tulluarsarpaa, tassani ullup qeqqasiutinut assersuutinik aammalu nerinerit akornisigut nerisassanut aamma ullaakkorsiutinut assersuutinik peqarpoq.

Nunani allani nerisaqartitsinermut nerisarnermullu aaqqissuussinerit, taassuma ataani Danmarkimi nalilersuinerni, nerisassanik inimilu nerisarfimmimi avatangiisigitinneqartut, atuartut, angajoqqaat ilinniartitsisullu nerisaqartitsinermut nerisarnermullu politikkip ilusilersorneqarnerani peqataasimagaangata naammaginnissimaarneq annerpaasartoq inernilerneqarpoq. Atuarfiit ilaasa atuartitsinermi fagini tulluuttuni namminneq nunagisamik isumalluutai aamma nerisassiornermi nerisassat atorineqartut imarisaat imaluunniit taakku ilaat ilannguttarpat. Taamaalilluni ersarissumik ataqatigiissaarineq ersertarpoq, namminerlu nerisassiornermi peqataasimagaanni nerisassat mamarnerujussuusarput – aamma guoloruujut.

Pikkorissarnerit PAARISA'p neqeroortugisai ingerlaavartumik nalilersorneqartassapput nassatarisaanillu atortussiat annertusiartortinneqassapput imaluunniit allanngortinneqartassallutik.

Sermersooq Kommunimi piareersaatitut sammisaq 2010-mi naammassippat, PAARISA'p pikkorissarnerit assingusut kommuninut sinneruttunut neqeroortugissaneraa aalajangiiffiqineqarumaarpoq.

*Af Anita Johansen, cand.scient.san./konsulent i PAARISA, oktober 2009*